

Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Перђигао против Португала

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Повреда права на неометано уживање имовине због наплате неоправдано високих трошкова судског поступка у спору са државом (повреда чл. 1 Протокола број 1)

Перђигао против Португала¹

(БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ: 24768/06, ПРЕСУДА ВЕЛИКОГ ВЕЋА ОД 16.11.2006.)

¹ *Perdigão v. Portugal.*

СЕНТЕНЦА:

Нереално висока вредност предмета спора у поступку који се води између појединца и државе не сме да доведе до наплате трошкова поступка у износу који је у потпуности конзумира накнаду која је појединцу досуђена због поступања државе.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

Подносиоци представке били су власници земљишта које је експроприсано у корист јавног предузећа за аутопутеве. Будући да подносиоци и надлежни органи нису могли да се договоре око износа накнаде за експроприсану непокретност покренут је судски поступак. Вредност земљишта иницијално је процењена на око 177 хиљада евра, док су подносиоци сматрали да им припада право на накнаду у износу од преко 20 милиона евра. Имајући у виду висину тужбеног захтева, према којој је одређена вредност предмета спора, суд их је обавезао да плате на име судских трошкова (који обухватају својеврстан судски порез ради намирења трошкова за рад суда и друге накнаде) износ од преко 150 хиљада евра. Након спроведеног поступка утврђено је да подносиоцима припада право на накнаду за експроприсану непокретност у износу од 197 хиљада евра. Суд је такође донео одлуку да подносиоци морају да накнаде судске трошкове у укупном износу од 489 хиљада евра. С обзиром на то да износ који су договали држави на име судских трошкова превазилази износ утврђене накнаде за експроприсану непокретност, подносиоцима није исплаћено ништа. Подносиоци су се жалили на висину судских трошкова, те су на крају, поред тога што им је заплена целокупан износ за експроприсано земљиште, морали да плате држави додатних 15 хиљада евра на име судских трошкова. Подносиоци су приговарали да им је тиме повређено

право на неометано уживање имовине гарантовано чланом 1 Протокола број 1.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА:

Члан 1 Протокола број 1 садржи опште јемство неометаног уживања имовине, а истовремено прописује услове под којима лишавање имовине или ограничавање њеног коришћења које је предузето због остваривања неког општег интереса или у циљу наплате пореза, казни и других дажбина није противно Конвенцији.

Према пракси Европског суда, сваки случај лишавања имовине у јавном интересу захтева да се власнику исплати одштета у износу који је примерен вредности одузете имовине.

С друге стране, судски трошкови односно трошкови које неко лице треба да плати због ангажовања правосуђа, представљају „дажбине“ у смислу члана 1 става 2 Протокола број 1. Наплата тих трошкова усмерена је на циљеве као што су финансирање правосудног система и повећање државних прихода.

Стога се у случају када је износ трошкова које лице треба да плати због покретања судског поступка који се тиче имовине која је од њега експроприсана већи од износа накнаде за експроприсану имовину поставља се питање да ли је таквом подносиоцу наметнут прекомеран индивидуалан терет односно да ли је дошло до мешања у његову имовину.

У својој пракси која се односи на примену члана 1 Протокола број 1 Европски суд је развио систем према којем треба да се одговори на три главна питања како би се утврдило да ли је у неком конкретном случају мешање државе у нечије право својине било у складу са Конвенцијом:

- ① Мешање у имовину мора да буде законито (односно утемељено на неком домаћем пропису) и не сме да буде арбитрарно (односно морају да у потпуности буду задовољени услови које домаће право прописује);
- ② Сврха мешања у имовину мора да се огледа у остваривању неког јавног интереса (нпр. финансирање рада правосуђа, изградња инфраструктуре итд.);
- ③ Мора да буде постигнута „правична равнотежа“ између интереса заједнице због којег је лишавање имовине предузето и интереса појединца да очува своја својинска права.

ПРИМЕНА НАЧЕЛА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

У контексту конкретног предмета није спорно да су судски трошкови које су подносиоци морали да плате били одређени у складу са меродавним португалским законима. Такође није спорно да је наплата судских трошкова одређена ради остваривања општег интереса обезбеђивања средстава за функционисање правосуђа. Спорно је, према томе, само питање је ли постигнута „правична равнотежа“ или је подносиоцу наметнут прекомеран индивидуалан терет.

Европски суд је приметио да су португалски судови утврдили да подносиоцима припада право на накнаду за експроприсано земљиште у износу од отприлике 197 хиљада евра. Међутим, када је утврђен износ који они треба да плате на име судских трошкова, не само да им није преостало ништа, већ су они држави морали да плате додатних 15 хиљада евра. Дакле, не само да је држава подносиоце лишила њиховог земљишта, већ су они држави морали да плате 15 хиљада евра. Дошло је до парадоксалне ситуације у којој држава једном руком даје, а другом одузима и више од тога.

Иако је на коначан износ судских трошкова утицала чињеница да су подносиоци потраживали знатно већу накнаду за експроприсане непокретности од оне коју су одредили вештаци, тиме ипак не могу да се оправдају судски трошкови који су толико високи да су практично „прогутали“ читаву накнаду за експроприсано земљиште. Тако високи судски трошкови не могу да се оправдају нити понашањем подносилаца током поступка у којем су они настали, нити обимом предузетих процесних радњи.

Из наведеног следи да је одмеравањем тако високих судских трошкова у поступку који се водио ради утврђења вредности експроприсаног земљишта подносиоцу био наметнут прекомеран индивидуални терет који је нарушио правичну равнотежу која мора да буде постигнута између интереса заједнице и поштовања основних права појединца.

ПОСЛЕДИЦЕ УТВРЂЕНЕ ПОВРЕДЕ:

Иако предмет овог поступка није било питање саме експропријације и утврђивања накнаде за експроприсану непокретност, Суд је подносиоцима досудио правично задовољење у износу од 190 хиљада евра, које обухвата и нематеријалну и материјалну штету. При томе је Европски суд истакао да свака повреда Конвенције држави намеће правну обавезу да заустави даље кршење Конвенције и поправи њене последице на начин који у највећој могућој мери омогућује повраћај у пређешње стање које је постојало пре повреде. Очигледно је да се приликом одлучивања о висини правичног задовољења Европски суд руководио висином износа који је подносиоцима захтева био признат на име накнаде за експроприсану непокретност, јер је досуђено правично задовољење управо у том износу.

КОМЕНТАР:

Ова пресуда представља разраду начела које је Европски суд развио у својој ранијој пракси применом члана 1 Протокола број 1 уз Конвенцију, у погледу начина одмеравања трошкова поступака пред домаћим органима. Појмови „имовине“, „мешања“ и његове законитости, као и „леgitимног циља“ и „пропорционалности“ односно „прекомерног терета“ дефинисани су у низу ранијих пресуда Европског суда (в. на пример пресуде *Јан и други против Немачке (Jahn and Others v. Germany)*, пресуда Великог већа бр. 46720/99 од 30.06.2005.), *Споровг и Лонрут против Шведске (Sporrong and Lönnroth v. Sweden)*, бр. 7151/75 од 23.09.1982.), *Ајатридис против Грчке (Iatridis v. Greece)*, пресуда Великог већа бр. 31107/96 од 25.03.1999.) и *Депал против Француске (Depalle v. France)*, бр. 34044/02 од 29.03.2010.). У тим је пресудама разрађен и начин спровођења „теста пропорционалности“ који мора да се спроведе у свим случајевима наводног мешања државе у право појединаца на неометано уживање имовине.

Сличан је принцип Европски суд применио и у новијој пресуди *Клауз против Хрватске (Klauz v. Croatia)*, бр. 28963/10 од 18. јула 2013.) у којој је била реч о обавези тужиоца да надокнади држави трошкове поступка за накнаду штете који је он покренуо као жртва полицијског злостављања. Иако је суд у парничном поступку утврдио да подносилац има право на накнаду штете од државе због полицијског злостављања, примењујући правило одлучивања о накнади трошкова поступка сразмерно успеху у спору, подносилац који је поставио претерано висок тужбени захтев је морао, на крају, да држави надокнади трошкове поступка у износу који је већи од износа накнаде штете која му је досуђена. Стога је и у том предмету, на основу начела

изражених у пресуди *Перђигао* Европски суд утврдио да је повређен члан 1 Протокола број 1.

Члан 139 Закона о ванпарничном поступку Републике Србије предвиђа да трошкове поступка сноси корисник експропријације осим трошкова изазваних неоправданим поступцима ранијег сопственика. Ради избегавања повреде Конвенције у сличним ситуацијама судови у Србији би требало да обазриво процењују који су то „неоправдани поступци ранијег сопственика“ како би избегли да странци буде наметнут прекомеран индивидуални терет који води повреди члана 1. Протокола број 1.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

T: +381 11 3023 866

F: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council